

խելք կտրած ծերունիի մը քով մօտիկ նստի, ըսենք այն ալեգարդ ծերունւոյն թէ այր դու, Հայր մեր պատուական, դու քո սիրալիր ցամքած շուրթերդ բաց, բացատրէ մեզ առաջի բռնութեան դարն, արդի ազատ դարն, առաջի ճնշուած օրերը և անոր կեանքը, արդի լուսաւոր օրերը եւ ցանկալի կեանքը բազմատէ քո ուշիմ ուղեղով, որ պատուական է մեզ, ըսէ, լսելու ենք այն ծերունիին. թող նա իմ ու ձեր մէջ իրաւարար լինի, թող ըսէ ճշմարիտն թէ արդի կենաց մէջ արդարեւ կեանք կայ, թէ անտիին խաբուելով մենք ալ զմեզ կը խաբենք Ո՛հ, արդարեւ կը խաբինք, անտեսական դաստիարակութիւն չունենալնուս համար, մեր խեղճ կենաց և սիրոյ ծրար սիրտերնիս անտի ու սին պառւժանաց զոհած ենք ։ Հարցուր սիրելի մայրս, հարցուր իմ պատուական քոյրս, հարցուր անմեղ և սուրբ աղիկ, այն պառաւ աիկնոջ, այն ըստուար օրերով հասունացած ծերունւոյն. նա արդէն գերեզմանի պաղ դէմքը կարօտով ողջունած, է իւր ծանր գլուխը, իւր ձեան գունդով վարսերը, վաղ ուրեմն զնա խրատած են, որ երբէք սուտ չը խօսի և իւր որդւոց ու թուաներուն միշտ կը խօսի ու կը խրատէ թէ, ընտանեկան սէրն կետրոնացած սէր է, ու անոր անմեղ պարկեշտութեան մէջն է երջանկութիւն սրտի, մտաց և հոգւոյ ։

Ընտանեկան սէրն ու պարկեշտութիւնը անտեսական դաստիարակութեան արդիւնքն է, երբ անտեսական դաստիարակութիւնը Եւրոպոյ խաքուսիկ և շողքորդ հնարքով հարուած կրեց, նիքտար է ըսելով թոյն քամեց. մտաւ է ըսաւ՝ ստակը քաշեց, աղաւտութիւն է ըսաւ պարկեշտութեան երկինքէն իջած Աստուծոյ ձեռքը հիւ-

սած քողը պտտեց, արեւ, այն, ընտանեկան սիրոյ, եղուկինձ, ընտանեկան սիրոյ գլխին հորուած մի տուաւ կիսամեռ գետին պարզեց, հրապոյր տուաւ հրապարակ հանեց սիրտ և սէր ըսաւ որոմաշուք և ցաւ ու հիւժումն պտտաւուց. այն որ սիրոյ ուրիշանի մէջ կը կարծէ զինքն բան մը չըզար, բաց ՚ի ցաւէն. այն որ՝ այն հրապարակ սէրը բան մը կը կ'ործէ և ձեռք չիյնար կը հիւժէ ՚ի զուր, չէք հաւատար ձերունայն, հարցուցէք քաջ և ճշմարտ սէր բժշկաց, աղէկ միտ առէք, ո՛հ լաղով կրսեմ, իմ մայրեր, իմ քոյրեր ու անմեղ օրիորդներ, որ մարդկանց մատաղ հասակի մէջ մեռնողները թէ աղջիկներ թէ երիտաւորներ, բոլորն ալ և շոտ քիչ է բացսուութիւն, բոլորն ալ, այն հրապարակական հըրապարակ սիրոյ սլաքի վերաւորներն են, որոնց շատը իրենց անզգոյ ճշնողաց եւ սիրելի բարեկամաց սիրտը կը խորտակեն, ու շատ անգամ իրենց հակադաստիարակութեան համար այն պիտի ծանր հարուածոց չը տոկալով կը մեռնին և իրենց դաւակի կարօտը անոնց գերեզմանի մէջ կամ քով պառկելով կը լեցնեն. ընտանեկան սէր սրբութեան եւ կենաց կ'առաջնորդէ, իսկ հրապարակի սէրը՝ ցաւոց, վշտի, հուսկ աղաւ վաղածաւ մահու ։

(Եւրոպայի վրէժ)

ԵՄԵՆԵԿԵՐԻԿԵՆՔ

Բեթլէհէմի ծննդեան այրի խընդիրը խիստ ծանր և անտի բրիտանական կերպարանք առաւ ներկոյ առտոյս մէջ. Յունական և Լատինական կղերի անվայել մենամարտութիւնն, որ նախ տեղի ունեցաւ Լատինական Թափօրի առթիւ ծննդեան սիւնա-

դարձ գաւթի մէջ՝ երթալով առաւել եւս կատաղութեան և մոլեռանդութեան փոխուեցաւ : Չայելով, որ տեղեցիկ Վուսակալութեան կողմէն պահապան զինուորներ դրուած էին, խռովութեանց և գաղանական յարձակմանց առաջն առնելոյ համար, յանկարծ գիշերուան մթութեան մէջ, ամսոյս 16ին, արդին մէջ նոր կախաւած վարագոյրները և մեր պատկերները անյայտացան, լատինաց կանթեղները խորտակուեցան, Սուրն և իւր հանդէպ գտնուած սեղանն քայքայեցան, Օննդեան սրբավայրին մէջ աւերմունքներ եղան, թափուած իւղերու և օղիներու գարշահոտութիւն ծաւալեցաւ, լուսամուտներէն ձգուած քարերէն՝ չայոց ջահերը և պատկերները կործանեցան, որով և Օննդեան այրին կից մեր սեփական տաճարին մէջ բարակոյտ ձեւացաւ :

Երկրորդ աւուր մէջ քննութիւններն սկսան Վուսակալի, չայոց, Յունաց և լատինաց վանուց պատգամաւորաց և հիւպատոսաց ներկայութեամբ : Լեւրանաց տեսարանն մի առ մի նկարագրուեցաւ : լատինք զՅոյնս և Յոյնք զլատինս առիթ և պատճառ համարեցին ներկոյ աւերածութեան, պահապան զինուորներն յանգէտս ձեւացան, և պսպէս խնդիրն մնաց խառնաշփոթութեան մէջ :

Եւ յիս լատինք Յունաց դէմ կը բողբեն և պատահած մոլեռանդութեան գործադիր կը համարեն : Իսկ Յոյնք ի սպաս կ'ուրանան և զլատինն ի մեղապարտ կը ցուցանեն : Տեղեցիկ Վուսակալութեան քննութենէն տակաւին վերջնական արգիւնք եղած չէ : Եւս միայն ակներեւ է, որ երկուց ազգաց մոլեռանդութեանց շնորհիւ չայք բաւականին կը տու-

մեն, թէ՛ նկատալէս և թէ՛ բարոյապէս, մերթ իրենց պատարագն և ժաւերգութիւնն կ'արգիլուի, մերթ պատկերներն կը յափշտակուին և ջահերն կը խորտակուին, և իւրաքանչիւր վերանորոգութեան ժամանակ՝ մեծամեծ ծախուց կ'ենթարկին, թողումք տրտաքոյ կարգի ծախքերն, որքոյն պատահարաց միջոցին կը լինին :

Օննդեան այրի պատարագներն քանի մի որ խափանուեցան խռովութեանց և քննութեանց պատճառաւ, բայց Վուսակալի հրամանաւ վերտփն սկսան :

Երեսուի թէ՛ լատինաց վարդապետներէն մին, որ անցած ամսոյն մէջ թափորի առթիւ պատահած կըռուոյն մէջ մատն կոտորուած և գլուխն վիրաւորուած էր, վախճանած է :

Սքան այսպիսի զոհեր պիտի պատահին տակաւին, քանի որ մոլեռանդութիւնը ճշմարիտ անտուճապաշտութեան տեղ բռնած է, և քրիստոնեայք զիրար թշնամանելով կը հաւատան թէ մեծ զոհ և պաշածն կը մատուցանեն Մտուծոյ :

— Եւսոյս մէջ հեռագիրն ցաւալի դէպք մի գումեց Յոպպէն :

Երեսուն և ութ հոտ զանազան ազգի ուխտաւորներ դէպ ի Սուսիոյ շոգենտէն ամառող նաւակ մի ալեկոծութեան պատճառաւ, քարի զուռնուելով խորտակեցաւ : Սմանք ազատեցան և շատերն խեղդուեցան, ոմանց դիակներն գտնուեցան և ոմանք անյայտ կորան :

Երբուսուածներու թիւն տակաւին ստուգուած չէ, բայց դժբաղդաբար մեծ մասն հայ են և Սուսաստանցի :

Յոպպէի վանուց Տեօշի հաղորդած տեղեկութեանց նայելով հայադգի խեղդուածներէն մինչեւ ցորդ եօ-

Թշն հատ, ընդ որոք հանայ մի լինելիս Օսրիայ գիւղէն, միայն գրանաւ տն էն և կենդանեոյն ազատուող ներու մէջէն կեն մի եւս քանի մի օրէն զիսի վսիւժանած է :

Այն աղետալի պատահարին պատճառաւ Ս. Միտայս Աթապահան բողոքեց տեղական Առաւմարութեան Յապետի նաւահանգստի Տեսչութե գէմ, որ փոխանակ նաւակաւորաց վերայ հակելու և նայա անյագ շահաօիրութիւնն սանձահարելու թող կրտայ, որ բազմութիւ տնձինք, ծանու պարհորդական գոյքերով հանդերձ, մի նաւակի մէջ ընդունուին և այն պիտի աղետից պատճառ դառնան : Տեսնենք, թէ ինչ արդիւնք պիտի ունենայ այն բողոքն :

— Արլուսի թէ Պերութի համար ջուր բերող Մեղրիական մեծ Բնկութիւնն արդէն պայմաններ առաջարկած է Օսմանեան Տէրութեան և մտադիր է Արլուսաղէմի համար ևս ջուր բերել : Հարկ չը կայ ասել, որ եթէ իրօք կատարուի այն շահաւէտ խորհուրդն, մեծ ուրախութեան եւ բարօրութեան աւիթ պիտի լինի Արլուսաղէմի բնակչաց համար, և Արլուսաղէմ, որ արդէն սկսած է նորոնոր շէնքերով և պարտէզներով կերպարանափոխիլ, առաւել եւս պիտի պայծառանայ հոսանուտ ջրոց շնորհիւ, որ և անմահական փառք ու պարծանք պիտի լինի Մեղրիական Բնկութեան :

— Ատանայէն կը գրեն. «Ամսոյս սկիզբները Ատանայի մէջ Սեման առնուն գաւառական լրագիր մը հրատարակել սկսաւ քաղաքական Տեսչութեան պալատը, ինչպէս որ կը հրատարակուին ուրիշ երեսերի քանի մը քաղաքներու մէջ : Այն լրագիրը երկու լէզուաւ կը խմբագրուի, Հա-

յերէն և Տաճիկերէն : Ըսկէ տալիս մը յոռաջ տեղւոյս Առաւմարութիւնը մարդասպան Պարսիկ մը գլխատել տուաւ Բ. Վրան հրամանաւ : յիշեալ մահապարտն զանազան մարդասպանութեամբ եւ գողութեամբ իւր արժանաւոր պատիւը ընդունեց յարկնակ այլոց և ի յուզութիւն :

Այս Վահագնաւ Արթուրիւնը տակաւին Անթուրէ, և այս օրերս ալ հաւատարիմ ազգիւրներէ խնայանք, որ առաջին կորդի Պատուանշանը ընդունած է, քանզի Հրովարտակն արդէն Տէրութեանէն շնորհուած էր, զոր ասկէ չորս տալիս առաջ տեսանք այս տեղ :

Վանի մը բնիկ պորտաբոյժ և առնուա Սեցի վարդապետներ զգուհիկ Սեցի խաժամուածը վերադառնալ և զայն թակղեցնելէ չեն դադրիր, և իւրաքանչիւրն մէկ մէկ անկիւն կամօրջ քաշուած ջրջկիւնման ի վիժան կը գործեն, բայց ի զուրէ իրենց ջանքը :

Ինչպէս նախորդ նամակաւ յայտնած էի, տեղւոյս պապականք իրարու ստատիկ հակակիր և երկու կուսակցութիւն են. մինչ ցարդ մէկ մեկու գէմ ունեցած վէճերնին կը շարունակէին, բայց վերջապէս ասկէց երկու շարաթ յոռաջ Արեւելեան մասը յաղթող ելաւ և եկեղեցին միւս մասի ձեռքէն խլեց Առաւմարութեան միջոմտութեամբ :

Այս ամի տեղւոյս Արեւելականաց առաջնորդն է բնիկ Բալուցի Փորեաղ մականունեալ հանգստեցեալ մահաւոր Սարգսի օրդին. Վրիդորիս վարդապետը, որ ասկէց տասը տարի յառաջ ի իրանան գացած էր և այն տեղ պապականաց ձանկը ինկած :